

בס"ד. שיחת ש"פ בא, יו"ד שבט, ה'תש"ל.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

ב. בסיום הסדרה — ש"הכל הולך אחר החיתום" — מדובר אודות מצות תפילין: "והי' לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך".

ובהתאם לכך, הי' מן הראוי לדבר אודות "מבצע תפילין".

אבל, כיון שביום השבת לא מקיימים מצות תפילין בפועל, לפי שאין צורך ב"אות" דתפילין, מפני שישנו ה"אות" של יום השבת², ובמילא גם הדיבור בזה לא צריך להיות בשבת, כדי שלא תהי' חלישות ב"אות" דשבת — יש להשאיר את הדיבור בזה לזמן של ימות החול — מוצאי שבת³, ב"סעודתא דדוד מלכא"⁴, ומה גם שבינתיים אין משך זמן שבו ישנו החיוב דמצות תפילין.

ואילו עתה ידובר אודות פירוש רש"י בפסוק אחר באותה פרשה — פרשת תפילין, ובמילא הרי זה שייך לענין התפילין.

ג. הביאור בפירוש רש"י (פשוטו של מקרא⁵) על הפסוק "כי

דרוש, אבל תחילה ישנו ישוב המקרא על פשוטו, וע"י הקדמת פשוטו של מקרא, אזי "הדרשה תדרש" באופן אחר לגמרי.

וזהו הטעם שרש"י מקדים פשוטו של מקרא להדרוש — דלכאורה, הי' לו רש"י להקדים את הדרוש שנדרש כבר לפני החידוש שלו ("אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"), וכפי שמתחייב גם מצד מדת הענווה, כמארז"ל בנוגע לב"ה, ש"נוחין ועלובין היו... מקדימים דברי ב"ש לדבריהם" (עירובין יג, ב) — כי, הסדר הוא שלכל לראש צ"ל פשוטו של מקרא, ועי"ז באים להבנה עמוקה יותר גם בענינים המופלאים וביינה של תורה שבפירוש רש"י (ראה גם לקו"ש ח"ה בתחלתו).

(6) פרשתנו יג, יד.

(1) ברכות יב, א.

(2) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסל"א. וש"נ.

(3) ראה שיחת מוצש"ק סכ"ג (לקמן ע' 113).

(4) סידור האריז"ל בכוננת הברלה.

ומוצ"ש. פע"ח שער השבת פכ"ד.

(5) ובהקדים — שאע"פ שבפירוש רש"י יש גם ענינים מופלאים (ראה של"ה במס' שבועות שלו (קפא, א)), וכן יינה של תורה ("היום יום" כט שבט), הנה לכל לראש ישנו פשוטו של מקרא, ורק לאח"ז באים שאר הענינים. וכדברי רש"י (וארא ו, ט) "יתיישב המקרא על פשוטו (אני לא באתי אלא לפשוטו (פרש"י בראשית ג, ח)).. והדרשה תדרש", שמוה מובן שישנו גם ענין של

ישאלך בנך מחר", "יש מחר שהוא עכשיו, ויש מחר שהוא לאחר זמן, כגון זה, וכגון מחר יאמרו בניכם לבנינו דבני גד ובני ראובן",

— ש"מחר שהוא עכשיו" פירושו "עכשיו" ממש, היינו, לא לאחר היום, אלא (ביום זה) לאחר המאורע דקיום מצות פדיון בכור המדובר בפרשה זו, וכפי שהביא רש"י⁸ שיש דעה שקדשו בכורות הנולדים במדבר, ולכן מיד "ישאלך בנך .. מה זאת"; ולהדעה שלא קדשו בכורות הנולדים במדבר, אלא רק לאחר הכניסה לארץ — תהי' השאלה "מחר שהוא לאחר זמן"⁹, כשיקום דור חדש שלא הי' במצרים, כמו "מחר יאמרו בניכם לבנינו דבני גד ובני ראובן", לאחר שיקום דור חדש שלא יזכור המס' של בני גד ובני ראובן על כיבוש הארץ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"א ע' 61

ואילך.

* * *

ד. בנוגע ללימוד ענין באגרת התשובה, הנה בשבוע שעבר¹⁰ דובר אודות מ"ש באגה"ת פרק שמיני [ששייך לענין התשובה, כי, הספירה השמינית מלמטה למעלה היא ספירת הבינה, ששייכת לענין התשובה¹¹], "לשוב עד הוי' ב"ה ממש ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' כו" — אף שלכאורה הוצרך להיות סדר הדברים להיפך: "לעלות מעלה מעלה כו' עד הוי' ב"ה ממש" — שלכל לראש ישנה עצם נקודת התשובה, שע"ז נעשית ההשבה "עד הוי' ב"ה ממש", ולאח"ז באים פרטי הענינים שבעבודת התשובה — "לעלות מעלה מעלה וכו'".

אבל לכאורה יש להקשות על זה ממש"נ בחלק ראשון בתניא¹²:

בפמ"ג מבאר רבינו הזקן "סדר העבודה .. (ש)צריך להקדים תחלה

ידעו בני"י שישוהו במדבר (לכל הפחות) ג'

ימים (ראה גם פרש"י בהעלותך יו"ד, כט), ולגבי "עכשיו", הרי גם משך זמן של ג' ימים נחשב "לאחר זמן".

10 שיחת ש"פ וארא סט"ז (לעיל ע' 42). וש"נ.

11 ראה תו"מ חנ"ד ע' 329. וש"נ.

12 מכאן עד סוס"ה — נדפס בלקוטי ביאורים בספר התניא (קאָרף) ח"ב ע' קצט ואילך.

7 יהושע כב, כד.

8 פרשתנו שם, יא.

9 ולהעיר, שאף שעדיין לא הי' החטא שבגללו נגזר על הדור שיצא ממצרים שלא יכנסו לארץ, ואז היתה הכניסה לארץ צריכה להיות תיכף ומיד, כמובן מפרש"י על הפסוק (פרשתנו יב, לז) "ויסעו .. מרעמסס סוכתה", "ק"כ מיל היו ובאו שם לפי שעה", וא"כ היו יכולים ליכנס לארץ ביום אחד, ולא "לאחר זמן" — הרי כיון שמשה אמר לפרעה "נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר" (שמות ה, ג),

קיום התורה והמצוות ע"י יראה .. ואח"כ יאיר עלי' אור האהבה", אך לפעמים קודמת האהבה ליראה, "אך זהו דרך מקרה והוראת שעה .. כמעשה דר"א בן דורדיא".

ולכאורה אינו מובן:

אצל ראב"ד לא היו כלל פרטי העבודה דתורה ומצוות, שהרי "געה בבכי" ומיד "יצתה נשמתו"¹³, וא"כ, הרי זה בסתירה להמבואר כאן באגה"ת שלאחרי נקודת התשובה ("לשוב עד הוי' ב"ה ממש"), יש צורך בכל פרטי הענינים שבעבודת התשובה ("לעלות מעלה מעלה כו"), שהרי אצל ראב"ד לא הי' כן?

והרי בהכרח שתהי' התאמה בין חלק ראשון שבתניא לאגרת התשובה, כמדובר פעם בארוכה¹⁴, שאגרת התשובה שהיא חלק שלישי של ספר התניא, באה בהמשך לחלקים שלפנ"ז (דאל"כ לא שייך לומר שזהו חלק נוסף), וכשם שבנוגע לחלק ראשון נאמר ב"דף השער" ש"נקרא בשם ספר של בינונים", ו"מיוסד על פסוק¹⁵ כי קרוב אליך הדבר מאד .. לבאר היטב איך הוא קרוב מאד", הנה גם חלק שלישי הוא הוראה בעבודת הבינונים, אשר, "מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך"¹⁶.

ובפרט שרבינו הזקן בעצמו צירף את אגרת התשובה לספר התניא, וכתבה לכתחילה כחלק שלישי בספר התניא (ולא כמו אגה"ק, שצורפה לספר התניא ע"י בני הגאון המחבר, שהם בודאי ברי-סמכא, אבל אעפ"כ אין זה בדומה לצירוף שנעשה ע"י רבינו הזקן בעצמו); ועד שעל ידה ניתוסף הבנה עמוקה יותר בחלקים הראשונים, דכיון שכולם חלקים של ספר אחד, הנה ע"י הלימוד בחלק השני ניתוסף הבנה עמוקה יותר בחלק הראשון, וע"י הלימוד בחלק השלישי ניתוסף הבנה עמוקה יותר בשני החלקים הראשונים. וא"כ, בהכרח שיתאים המבואר בחלק ראשון עם המבואר באגה"ת.

ועפ"ז צריך ביאור במ"ש רבינו הזקן בחלק ראשון "כמעשה דראב"ד" — שבודאי כוונתו שזוהי הוראה לכל אחד (שהרי בכמה ענינים אינו כותב כמעשה דפלוני בן פלוני, ועכצ"ל ש"מעשה דראב"ד" מהוה הוראה) — דלכאורה אצל ראב"ד לא הי' סדר העבודה "לעלות מעלה מעלה" המבואר כאן באגה"ת?

(15) נצבים ל, יד.

(16) תניא רפי"ד.

(13) ע"ז יז, סע"א.

(14) ראה תו"מ שם ס"ע 338 ואילך. וש"נ.

ה. והביאור בזה:

בפמ"ג מבאר רבינו הזקן שבדרך הוראת שעה אפשר שתהי' אהבה קודמת ליראה, אלא ש"היראה ג"כ כלולה בה .. רק שהיא בבחי' קטנות והעלם", ובמילא מסייעת גם היראה¹⁷; ולפעמים יכולה להיות רק עבודה מאהבה, אפילו ללא ענין של תומ"צ לאח"ז — כמעשה דראב"ד, שיצתה נשמתו קודם שהי' יכול לעסוק בעבודה דתומ"צ, ומזה הוראה לכל אחד, שלפעמים בדרך הוראת שעה יכולה להיות עבודת התשובה אפילו ללא תומ"צ.

אך לכאורה אינו מובן: איך יועיל הדבר — הרי יש צורך בעבודה הפרטית דתומ"צ?

וגם צריך להבין מה ש"בכה רבי ואמר .. יש קונה עולמו בשעה אחת"¹⁸ — דלכאורה, הרי ראב"ד לא עסק בענין הדירה בתחתונים שנעשית דוקא ע"י העבודה בתומ"צ, וא"כ, איך "קונה עולמו"? ובפרט שבגן-עדן יש צורך ב"לבושים"¹⁸ (שהרי אי אפשר להתהלך שם ערום...), שזהו ענין התומ"צ?!

אך הענין הוא — כמבואר בלקוטי תורה להאריז"ל¹⁹ בנוגע לקריאתו בשם "רבי" — שבזה אין "קונצים" ... יש צורך ללמוד תורה ולקבל סמיכה כו', והרי אצל ראב"ד לא הי' כל ענינים אלו — שכל התומ"צ של יוחנן כה"ג ש"שימש בכהונה גדולה שמונים שנה²⁰ ולבסוף נעשה צדוקי"²¹, ניטלו ממנו וניתנו לראב"ד, ועי"ז הי' אצלו הענין ד"קונה עולמו בשעה אחת".

אך עדיין נשארת השאלה:

על בני"י נאמר²² "כי לא ידח ממנו נדח", והיינו, שכל אחד מישראל בודאי סופו לעשות תשובה. ועפ"ז מבאר רבינו הזקן²³ מאמר רז"ל²⁴ "לעולם יעסוק אדם בתומ"צ אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה", כיון "שבודאי סופו לעשות תשובה .. כי לא ידח ממנו נדח".

(17) וע"ד המבואר לעיל (פט"ז) בענין "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", שגם האהוי"ר שבהעלם — לא בהתגלות לבו, אלא בתבונות מוחו ותעלומות לבו — מסייעים ופועלים בנוגע לענין המעשה.

(18) ראה תו"מ סה"מ חשון ע' שז ואילך.

(19) פ"ד סה"ג.

(20) תניא ספ"ט. וראה הל' ת"ת שלו

(21) פ"ד סה"ג.

(22) ע"פ שמואל-ב יד, יד.

(23) ברכות כט, א. וש"נ.

(24) פסחים נ, ב. וש"נ.

(17) וע"ד המבואר לעיל (פט"ז) בענין

"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה",

שגם האהוי"ר שבהעלם — לא בהתגלות

לבו, אלא בתבונות מוחו ותעלומות לבו —

מסייעים ופועלים בנוגע לענין המעשה.

(18) ראה תו"מ סה"מ חשון ע' שז ואילך.

(19) פ"ד סה"ג.

(20) תהלים מזמור לב.

(21) פ"ד סה"ג.

(22) ע"פ שמואל-ב יד, יד.

(23) ברכות כט, א. וש"נ.

(24) פסחים נ, ב. וש"נ.

ועפ"ז אינו מובן: הרי גם יוחנן כה"ג יחזור סוכ"ס בתשובה, ואז יצטרך את כל התומ"צ שלו, וא"כ, איך אפשר לתת אותם לראב"ד? ועל זה מדייק בלקו"ת להאריז"ל¹⁹, שראב"ד הי' גלגול של יוחנן כה"ג, והרי רבינו הזקן אומר²³ שהענין שבודאי סופו לעשות תשובה יכול להיות "בגלגול זה או בגלגול אחר", ונמצא, שע"י התשובה של ראב"ד נתעלו כל התומ"צ של יוחנן כה"ג; ובמילא יש אצלו הן ענין התשובה והן הלבושים דתומ"צ.

ועפ"ז מובן שאין סתירה מהמבואר בפמ"ג להמבואר כאן באגה"ת — כי, אצל כל אחד צ"ל העבודה הפרטית "לעלות מעלה מעלה כו'" המבוארת באגה"ת, אלא שיכול להיות לפעמים בדרך הוראת שעה שאפילו אם לא יהיו אצלו עניני תומ"צ, הרי זה יתוסף לאח"ז, "בגלגול זה או בגלגול אחר".

*

ו. ה"יינה של תורה" בפירוש רש"י וההוראה שיש לעסוק עם שני סוגי ה"בנים" של "מחר", הדור הבא: "מחר שהוא עכשיו", שהבן אינו נפרד מאביו, ובתוכן מהותו הרי הוא חי ונמצא "עכשיו"; ו"מחר שהוא לאחר זמן", בן שאין לו קשר ושייכות לאופי חיי האב, אלא שייך לדור חדש כו', שצריכים להשיב גם על שאלותיו, ולקרבו תחת כנפי השכינה — נכלל בשיחה המוגהת (הנ"ל ס"ג)²⁵.

[לאחרי שברך ברכה אחרונה, נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א את המזונות להרב משה הכהן דובינסקי (עבור ה"מלוה מלכה").
לאחרי תפלת מנחה, התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ופרצת"].